

การศึกษาคู่จันกรรมในการสนทนาในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ*

สุพัตรา พรหมดำ**

ชไมภักดิ์ เตชสอนันต์*** ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม****

(วันที่รับบทความ: 2 ธันวาคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 5 มีนาคม 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประเภทของคู่จันกรรม 2) ศึกษาส่วนประกอบของคู่จันกรรมในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการสอนซึ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory observation) และการบันทึกเสียงจากห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ จำนวน 20 ชั่วโมงโดยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 1 แห่ง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2560 จากนั้นจึงถ่ายเสียงบทสนทนาตามแนวคิดการวิเคราะห์บทสนทนา (Conversation Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประเภทของคู่จันกรรมที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคู่จันกรรม 12 ประเภท ได้แก่ คู่จันกรรม การถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง การให้ข้อมูล การเรียกขาน การทักทาย การชมเชย การกล่าวลา การขอบคุณ การตำหนิ การขออนุญาต การขอโทษและการต่อรอง โดยพบคู่จันกรรมการถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง และการให้ข้อมูล-การตอบรับ มากที่สุดตามลำดับ

2. ส่วนประกอบของคู่จันกรรมที่พบในการวิจัยครั้งนี้ พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในคู่จันกรรม 8 ประเภท ได้แก่ คู่จันกรรมการถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง การให้ข้อมูล การเรียกขาน การทักทาย การชมเชย การตำหนิ และการต่อรองและพบมากที่สุดในการจันกรรมการถาม-ตอบ การเรียกขานและการขอร้อง/ คำสั่ง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ, การวิเคราะห์บทสนทนา, คู่จันกรรม

* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, E-mail: supattra.pr@ku.th

*** รองศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, E-mail: chamaipak.t@ku.th

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, E-mail: fhumpdl@ku.ac.th

A Study of Adjacency Pairs in Conversation in English Program Classrooms^{*}

Suphattra Promdam^{**}

Chamaipak Tayjasanant^{***} Pananda Lerlertyuttitham^{****}

(Received: December 2, 2019; Revised: February 28, 2020; Accepted: March 5, 2020)

Abstract

This research aimed to study 1) types of adjacency pairs and 2) parts of adjacency pairs appeared in English Program classrooms. The data was collected using non-participatory observation and 20-hour voice record from English Program classrooms in one private school and one public school in Bangkok. The notion of conversation analysis was used as a main theory in analyzing adjacency pairs found in this research. The statistics used for data analysis were percentage and mean.

The research results were as follows:

1. 12 types of adjacency pairs were found in this study. They were 1) question-answer, 2) asking or commanding, 3) informing, 4) summoning, 5) greeting, 6) appreciating, 7) leave-taking, 8) thanking, 9) blaming, 10) asking permission, 11) apologizing and 12) bargaining. Adjacency pairs which were mostly found were question-answer, asking or commanding and informing-acknowledgement respectively.

2. The dispreferred second pair parts were found in eight types of adjacency pairs. They were 1) question-answer, 2) asking or commanding, 3) informing, 4) summoning, 5) greeting, 6) appreciating, 7) blaming, and 8) bargaining. The dispreferred second pair parts which were mostly found were question-answer, summoning and asking or commanding, respectively.

Keywords: English as a medium of instruction, Conversation analysis, Adjacency pairs

^{*} Research Articles from Thesis for the Doctor of Philosophy Degree, Applied Linguistics Program, Kasetsart University

^{**} Student in Doctor of Philosophy Degree, Applied Linguistics Program, Kasetsart University, E-mail: suphattra.pr@ku.th

^{***} Associate Professor, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail: chamaipak.t@ku.th

^{****} Assistant Professor, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail: fhumpdl@ku.ac.th

บทนำ

ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารได้ครอบคลุมหลายประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาข้อมูล ความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกว่า 1,500 ล้านคนทั่วโลก หรือ 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่มีผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาเพียง 375 ล้านคน (2016, ออนไลน์) ดังนั้นประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (native speakers) ต่างก็มีการพัฒนารูปแบบในการจัดการเรียนสอนภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบทการใช้ภาษาอังกฤษของแต่ละประเทศ

ตั้งแต่อดีต ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่จัดรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a foreign languages: EFL) โดยมีความพยายามในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและยุทธศาสตร์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ใกล้เคียงเจ้าของภาษาและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศในการแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรองในเวทีสากล จนกระทั่งปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งในประเทศไทยและในประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (English as a Medium of Instruction: EMI) ซึ่ง Dearden (2014) ได้ให้ความหมายไว้ว่า EMI เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เป็นวิชาการ อาทิ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ และรายวิชาทางแพทยศาสตร์ โดยมีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ต่อมาสำนักงานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการก็ได้มีนโยบายให้โรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นนำ นำร่องในการสอนวิชาพื้นฐาน เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อซึ่งเป็นการขานรับนโยบายของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่ได้กำหนดให้ช่วงปี พ.ศ. 2552-2561 เป็นช่วงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงพัฒนา

ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจะได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณจากภาครัฐอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังพบว่า ผู้เรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยในปี พ.ศ. 2561 ข้อมูลผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน หรือโอเน็ต พบว่า เด็กไทยได้คะแนนภาษาอังกฤษ เฉลี่ย 39.24 จากคะแนนเต็ม 100 ในส่วนของคะแนน GAT2 ซึ่งเป็นการสอบวัดความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 46.35 จากคะแนนเต็ม 150 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561)

ในการสื่อสารในแต่ละภาษา นอกจากความรู้ในตัวภาษา กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของแต่ละภาษาแล้ว ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องมีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural communication) Intachakra (2004) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัฒนธรรมในการสื่อสารภาษาอังกฤษไว้ว่า ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะระหว่างวัฒนธรรม (intercultural competence) กล่าวคือ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมในแต่ละบริบทที่ทำการสนทนา นอกจากนี้ Thomas (1983: 96) ได้กล่าวถึงสมรรถนะเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic competence) ไว้ว่า เป็นความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อทำความเข้าใจภาษาในบริบทต่าง ๆ ที่ผู้สอนภาษามักมองข้ามไป แต่กลับให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นความถูกต้องของไวยากรณ์เป็นหลัก ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อสื่อสารเพียงเล็กน้อย เพราะเมื่อผู้ฟัง (hearer) ตระหนักได้ว่ามีข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์เกิดขึ้นแล้ว ก็จะเข้าใจในระดับความสามารถของผู้พูด (speaker) ได้ว่า อาจจะไม่มีความเชี่ยวชาญทางไวยากรณ์ไม่มาก หรือไม่ใช่เจ้าของภาษา (non-native speaker) จึงยอมรับข้อผิดพลาดดังกล่าวได้ ผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้นั้นจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์อีกทางหนึ่ง ตลอดจนเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อให้สื่อสารได้มีประสิทธิภาพ เข้าใจความหมายในสิ่งที่คู่สนทนาต้องการสื่อสาร ทั้งยังช่วยเสริมบรรยากาศในการสนทนาให้ราบรื่นและเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประเภทของคู่วิธีการและส่วนประกอบของคู่วิธีการในบริบทของห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (English as a Medium of Instruction) ว่ามีลักษณะโดยทั่วไปหรือมีลักษณะเฉพาะอย่างไรเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการสื่อสารในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่สามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประเภทของคู่วิธีการที่พบในการสนทนาในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (English as a Medium of Instruction)
2. ศึกษาส่วนประกอบของคู่วิธีการที่พบในการสนทนาในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (English as a Medium of Instruction)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์บทสนทนา (conversation analysis) เป็นแนวทางที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความที่เป็นภาษาพูด (spoken discourse) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์วิธีการที่มนุษย์จัดการกับการสนทนาเมื่อต้องสนทนากับผู้อื่น ศึกษาการจัดระเบียบการสนทนาที่มนุษย์เราใช้เมื่อต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตลอดจนการเลือกใช้ถ้อยคำและการตีความถ้อยคำของบุคคลอื่น

การวิเคราะห์บทสนทนาในแต่ละแขนงวิชานั้น มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์บทสนทนานั้นเกิดในสาขาสังคมวิทยา ในกลุ่มวิธีวิทยาชาติพันธุ์ (Ethnomethodology) ภายหลังแนวคิดในการศึกษาการวิเคราะห์บทสนทนาตามแนวทางของกลุ่มวิธีวิทยาชาติพันธุ์ก็ได้กลายเป็นพื้นฐานให้กับการศึกษาการวิเคราะห์บทสนทนาในแขนงอื่น ๆ เป็นอย่างมาก หลักการสำคัญของการศึกษาการวิเคราะห์บทสนทนาเช่น ผลัดในการสนทนา (turn taking) การเปิด-ปิดการสนทนา (opening-closing) ตลอดจนคู่ถ้อยคำหรือคู่จันกรรม (adjacency pairs) ยังคงเป็นประเด็นหลักในการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทสนทนาในแขนงอื่น ๆ อยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งถือว่าการวิเคราะห์บทสนทนานั้น เป็นหัวใจของการใช้ภาษา การที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กัน ย่อมทำให้เห็นถึงการกระทำ อารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและรูปแบบวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา โดยประเด็นที่นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ให้ความสำคัญคือการวิเคราะห์กฎและหลักการสนทนาเพื่อทำความเข้าใจกลวิธีที่บุคคลใช้ในการปฏิสัมพันธ์กัน การตีความเจตนาของถ้อยคำ ตลอดจนความร่วมมือในการสนทนา จนกระทั่งเกิดแนวคิดสำคัญในการสนทนาคือ หลักความร่วมมือในการสนทนา (cooperative principles)

คู่จันกรรม (adjacency pairs) หมายถึง คู่ลำดับการสนทนา เช่น ถาม-ตอบ ทักทาย-ทักทาย ขอร้อง-ตอบรับ/ ปฏิเสธ ซึ่งมีลักษณะเป็นถ้อยคำที่อยู่ใกล้ชิดกัน ผู้พูดเป็นคนละคนกัน มีลำดับขั้นเป็นส่วนแรกและส่วนที่สองและเป็นคู่กัน เมื่อผู้พูดกล่าวส่วนแรกของคู่จันกรรม (first pair part) ออกไปแล้ว ต้องมีการหยุดเพื่อให้ผู้พูดคนที่สองของได้กล่าวส่วนที่สองของคู่จันกรรม (second pair part) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับส่วนแรกของผู้พูดคนแรกได้กล่าวไว้ส่วนที่สองของคู่จันกรรมสามารถเป็นได้ 2 รูปแบบคือ ส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่พึงประสงค์ (preferred second pair part) ซึ่งหมายถึง ส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ตรง หรือสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้พูดฝ่ายแรกได้คาดคะเนไว้ และส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (dispreferred second pair part) ซึ่งหมายถึง ส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่เป็นไปตามที่ผู้พูดฝ่ายแรกคาดหวังไว้ อาทิ เมื่อคู่สนทนากล่าวส่วนแรกของคู่จันกรรมการทักทาย ก็ย่อมคาดหวังว่าผู้ที่สนทนาด้วย จะมีการสร้างส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่เป็นการทักทายกลับ ซึ่งเรียกว่า ส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่พึงประสงค์ แต่หากผู้ที่สนทนาด้วยสร้างคู่จันกรรมที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ของการสนทนาหรือไม่เป็นไปตามที่ผู้สร้างส่วนแรกของคู่วัจนกรรมคาดหวังไว้ก็จะกลายเป็นส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทันที อาทิ กรณีของคู่วัจนกรรมการร้องเรียน (complaint) ที่มีส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่พึงประสงค์เป็นการกล่าวขอโทษ (apologize) และมีส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นการกล่าวปฏิเสธความรับผิดชอบ (denial) เป็นต้น

คู่วัจนกรรมจะต้องอยู่ภายใต้กฎการพูดต่อเนื่อง (sequencing rule) ได้แก่ กฎความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข (conditional relevance rule) คือ เมื่อผู้พูดได้กล่าวส่วนแรกของคู่วัจนกรรมแล้ว ย่อมส่งผลต่อส่วนที่สองของคู่วัจนกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า ส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมจะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่โดยส่วนแรกของคู่วัจนกรรมและกฎการเลือกตอบ (preference for agreement rule) คือ การที่ผู้กล่าวส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมสามารถเลือกกล่าวได้หลายรูปแบบ แต่ในคำตอบที่สามารถเลือกตอบได้หลากหลายนั้น จะมีเพียงคำตอบเดียวที่ถูกต้องและเหมาะสมมากกว่าคำตอบอื่น ๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ผู้สอนชาวต่างชาติและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนชาวต่างชาติจำนวน 12 คนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 140 คน โดยจำแนกเป็นอาจารย์ผู้สอนชาวต่างชาติและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 1 แห่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยทำการคัดเลือกจากรายชื่อโรงเรียนนำร่องที่เปิดสอนในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเป็นกลุ่มแรก ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารขอความอนุเคราะห์จากทางโรงเรียนโดยแนบโครงร่างวิจัยฉบับย่อพร้อมทั้งอธิบายกระบวนการวิจัยโดยละเอียดจนกระทั่งได้รับอนุญาตให้เข้าดำเนินการเก็บข้อมูลได้ ในขณะที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้อิสระในการตัดสินใจแก่อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนในทุกชั้นเรียนว่ามีความสนใจที่จะให้เข้าร่วมสังเกตการณ์และบันทึกเสียงการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ และแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลแก่อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนในทุกห้องเรียน โดยได้ชี้แจงว่า ชื่อของโรงเรียน ชื่อของผู้สอนและผู้เรียนจะเก็บเป็นความลับ หรือระบุโดยใช้นามสมมติ เพื่อลดความกังวลซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบภาษาที่ใช้ที่อาจจะไม่เป็นธรรมชาติได้ หากผู้เรียนหรือผู้สอนเกิดความไม่สบายใจ ผู้วิจัยจะไม่ทำการบันทึกเสียง แต่จะเข้าร่วมสังเกตการสอนโดยไม่มีส่วนร่วมเท่านั้น

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ในสภาพการจัดการเรียนการสอนจริงในปีการศึกษา 2560 และบันทึกเสียงการสนทนาในห้องเรียนจำนวน 20 ชั่วโมง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลบทสนทนาในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้จากการบันทึกเสียงจากสภาพการเรียนการสอนจริงตลอดภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 ชั่วโมง โดยเลือกบันทึกเสียงในห้องเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อโดยอาจารย์ชาวต่างชาติในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนมัธยมที่เป็นโรงเรียนรัฐบาล 10 ชั่วโมง (21 คาบเรียน จัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยคาบละ 30 นาที) และโรงเรียนมัธยมที่เป็นโรงเรียนเอกชน 10 ชั่วโมง (15 คาบเรียน จัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยคาบละ 40 นาที) จากนั้นจึงนำเสียงที่ได้จากการบันทึกมาทำการถ่ายเสียงการสนทนาตามแนวความคิดวิเคราะห์บทสนทนา (Conversation analysis) และคู่วจนกรรม (Adjacency Pairs)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการถ่ายเสียงบทสนทนาแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการถ่ายเสียงบทสนทนาส่งให้อาจารย์ผู้สอนพิจารณาความตรงของเนื้อหา จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อศึกษาในประเด็นของคู่วจนกรรมและโครงสร้างในการสนทนาโดยแบ่งประเด็นย่อย ๆ ในการศึกษาดังนี้

1. ประเภทของคู่วจนกรรม ผู้วิจัยศึกษารูปแบบของคู่วจนกรรมที่พบในบทสนทนาเพื่อจำแนกประเภทของคู่วจนกรรมตามแนวคิดทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความตรงในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบตารางแสดงความถี่ ร้อยละ ตลอดจนตัวอย่างของคู่วจนกรรมในแต่ละประเภท จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผล
2. รูปแบบของคู่วจนกรรม การศึกษาในประเด็นรูปแบบของคู่วจนกรรมนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบของคู่วจนกรรมโดยทำการวิเคราะห์ ส่วนที่สองของคู่วจนกรรมที่พบในคู่วจนกรรมแต่ละประเภทว่า เป็นส่วนที่สองของคู่วจนกรรมรูปแบบใด ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งส่วนที่สองของคู่วจนกรรมที่พึงประสงค์ (preferred second pair parts) หรือส่วนที่สองของคู่วจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (dispreferred second pair parts) และนำเสนอในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ มีการนำเสนอตัวอย่างของส่วนประกอบของคู่วจนกรรมแต่ละประเภท จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผล

ตาราง 1 ตัวอย่างรูปแบบของคู่มือจรรยาบรรณและส่วนที่สองของคู่มือจรรยาบรรณทั้งสองประเภท

ส่วนที่สองของคู่มือจรรยาบรรณ	การขอรับรอง	การเสนอ/เชื้อเชิญ	การประเมิน	การถาม	การดำเนิน
<u>พึงประสงค์</u>	การตอบรับ	การตอบรับ	การเห็นด้วย	คำตอบที่คาดหวัง	การปฏิเสธ
<u>ไม่พึงประสงค์</u>	การปฏิเสธ	การปฏิเสธ	การไม่เห็นด้วย	คำตอบที่ไม่คาดหวัง/ไม่ตอบ	การยอมรับ

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ประเภทของคู่มือจรรยาบรรณนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พร้อมทั้งจัดบันทึกรายละเอียดสภาพการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนลักษณะพฤติกรรมในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และบันทึกเสียงการสนทนา จากนั้นจึงถ่ายเสียงการสนทนาตามแนวคิดการวิเคราะห์บทสนทนาตามแนวคิดของ Levinson (1983) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

ตาราง 2 จำนวนคู่มือจรรยาบรรณแต่ละประเภทที่พบในการวิจัย

ลำดับที่	ประเภทของคู่มือจรรยาบรรณ	จำนวน	ร้อยละ
1	คู่มือจรรยาบรรณการถาม-ตอบ	756	35.15
2	คู่มือจรรยาบรรณการขอรับรอง/ คำสั่ง	548	25.48
3	คู่มือจรรยาบรรณการให้ข้อมูล-การตอบรับ	440	20.46
4	คู่มือจรรยาบรรณการเรียกขาน	204	9.48
5	คู่มือจรรยาบรรณการทักทาย	65	3.02
6	คู่มือจรรยาบรรณการชมเชย	36	1.67
7	คู่มือจรรยาบรรณการกล่าวลา	32	1.49
8	คู่มือจรรยาบรรณการขอบคุณ	24	1.12
9	คู่มือจรรยาบรรณการดำเนิน	15	0.70
10	คู่มือจรรยาบรรณการขออนุญาต	12	0.56
11	คู่มือจรรยาบรรณการขอโทษ	11	0.51
12	คู่มือจรรยาบรรณการต่อรอง	8	0.36
	รวม	2,151	100

จากตาราง 2 พบว่า ประเภทของคู่วัจนกรรมที่พบมากที่สุด ได้แก่ คู่วัจนกรรมการถาม-ตอบ คิดเป็นร้อยละ 35.15 ของจำนวนคู่วัจนกรรมทั้งหมด รองลงมาคือคู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 25.48 และคู่วัจนกรรมการให้ข้อมูล-การตอบรับ คิดเป็นร้อยละ 20.46 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่วัจนกรรมทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว คือ คู่วัจนกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของการสนทนาในห้องเรียน โดยเฉพาะในบริบทของห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการวิจัยนี้

ตัวอย่างคู่วัจนกรรมที่พบในการวิจัย

1. คู่วัจนกรรมการถามตอบ

ตัวอย่างที่ (1) แสดงให้เห็นถึงคู่วัจนกรรมการถาม-ตอบ ที่พบในการวิจัย โดยในผลัดของผู้สอน ผู้วิจัยจะใช้ตัวอักษร T (teacher) และในผลัดของผู้เรียน ผู้วิจัยใช้ตัวอักษร S (student) ในการระบุผลัดในการสนทนา และเครื่องหมาย → หมายถึงคู่วัจนกรรมที่ทำการวิเคราะห์

- (1) → T: *How much time do you need to complete this one?*
S: *Ten questions so I'll take time::*
T: *//Five? (0.3) SIX minutes.*
S: *Is six and a half?*
T: *HAHAHA*

จากตัวอย่างคู่วัจนกรรมตัวอย่างที่ (1) พบว่า ผู้สอน (T) เป็นผู้สร้างผลัดในการสนทนา เป็นผู้สร้างส่วนแรกของคู่วัจนกรรมคำถามและผู้เรียน (S) เป็นผู้สร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่เป็นการตอบกลับ โดยเป็นการสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่จะใช้ในการทำแบบฝึกหัด

2. คู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่ง

ตัวอย่าง (2) แสดงให้เห็นถึงคู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่งที่พบในการวิจัย รูปแบบการใช้คู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่ง- การตอบรับนั้น พบว่า มีทั้งการขอร้องให้ผู้เรียนทำบางสิ่งบางอย่าง อาทิ ขอให้ปิดไฟ ปิดประตู ตลอดจนเป็นรูปแบบของคำสั่ง อาทิ สั่งให้อ่านออกเสียงตาม และสั่งให้ทำแบบฝึกหัด เป็นต้น

- (2) → T: *Ok. This is breath. Everyone say BREATH.*
S: *BREA:TH*
T: *Ok.*

ในตัวอย่างที่ (2) เป็นสถานการณ์ที่ผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด ทำกิจกรรมในห้องเรียน โดยเป็นการสั่งให้ผู้เรียนออกเสียงตามและผู้เรียนสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมตอบกลับโดยออกเสียงตามคำสั่งของผู้สอน

3. คู่วิจารณ์กรรมการให้ข้อมูล - การตอบรับ

คู่วิจารณ์กรรมการให้ข้อมูล-การตอบรับเป็นคู่วิจารณ์กรณีประเภทหนึ่ง que พบในการวิจัยครั้งนี้ ในปริมาณมาก กล่าวคือ พบจำนวน 440 คู่ คิดเป็นร้อยละ 20.46 ของจำนวนคู่วิจารณ์ทั้งหมด ดังตัวอย่าง การวิเคราะห์หีบห่อสนทนาต่อไปนี้

(3) T: Last class, I waited 20 minutes and I left.

S: WHEN?

T: Last class.

→ S: *Ah::teacher evaluated class* หรือ. *Ah:: TEACHER:: Health checking.*

T: *Ah::, health checking. Ok. Ok.*

ตัวอย่าง (3) เป็นสถานการณ์ที่ผู้สอนกำลังพูดคุยกับผู้เรียนถึงสาเหตุที่ผู้เรียนขาดเรียนทั้งห้อง โดยไม่รายงานสาเหตุให้ผู้สอนทราบ ซึ่งผู้เรียนได้สร้างส่วนแรกของคู่วิจารณ์กรรมการให้ข้อมูล โดยแจ้งสาเหตุที่ผู้เรียนไม่เข้าเรียนเนื่องจากเป็นวันตรวจสุขภาพของระดับชั้น จากนั้นผู้สอนจึงสร้างส่วนที่สองของคู่วิจารณ์ที่เป็นการตอบรับ แสดงการรับรู้ถึงเหตุผลที่ผู้เรียนได้อธิบายให้ฟัง

ตาราง 3 ส่วนประกอบของคู่วิจารณ์ที่พบในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ

ลำดับ ที่	ประเภทของ คู่วิจารณ์	ส่วนที่สองของ คู่วิจารณ์ที่พึงประสงค์ (Preferred Second Pair Part)		ส่วนที่สองของ คู่วิจารณ์ที่ไม่พึงประสงค์ (Dispreferred Second Pair Part)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
		1	คู่วิจารณ์การถาม-ตอบ	704	35.27
2	คู่วิจารณ์การขอร้อง/ คำสั่ง	517	25.90	31	20.00
3	คู่วิจารณ์การให้ข้อมูล-การตอบรับ	418	20.94	22	14.19
4	คู่วิจารณ์การเรียกขาน	167	8.37	37	23.87
5	คู่วิจารณ์การทักทาย	60	3.01	5	3.23
6	คู่วิจารณ์การชมเชย	34	1.70	2	1.29
7	คู่วิจารณ์การกล่าวลา	29	1.45	0	0.00
8	คู่วิจารณ์การขอบคุณ	24	1.20	0	0.00
9	คู่วิจารณ์การตำหนิ	13	0.65	2	1.29
10	คู่วิจารณ์การขออนุญาต	12	0.60	0	0.00
11	คู่วิจารณ์การขอโทษ	11	0.55	0	0.00
12	คู่วิจารณ์การต่อรอง	7	0.35	4	2.58
รวม		1,996	100	155	100

จากตาราง 3 วิเคราะห์จำแนกในแต่ละประเภทของคู่จันกรรมแล้วพบว่า คู่จันกรรมการถาม-ตอบ เป็นคู่จันกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.55 รองลงมาคือ คู่จันกรรมการเรียกขาน คิดเป็นร้อยละ 23.87 และคู่จันกรรมการขอร้อง-คำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตัวอย่างบทสนทนาที่พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1. คู่จันกรรมการถาม-ตอบ

คู่จันกรรมการถาม-ตอบ เป็นคู่จันกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุดในการวิจัยนี้ คิดเป็นร้อยละ 33.55 ของจำนวนคู่จันกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (4) T: What is ecosystem? GUYS! What is ecosystem?
S: Huh?
→T: SUN! What is ecosystem?
S1: Ah... Animal?
T: Yes. Animal.
S2: POKEMON! HAAAA!

จากตัวอย่าง (4) เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากการที่ผู้สอนสร้างส่วนแรกของคู่จันกรรมการถาม-ตอบ และเป็นการสร้างส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยผู้เรียน ซึ่งจากตัวอย่างเป็นคู่จันกรรมการถาม-ตอบโดยที่ผู้เรียนมีการตอบคำถามในลักษณะที่ไม่ตรงคำถามและพยายามทำให้กลายเป็นเรื่องตลก

2. คู่จันกรรมการเรียกขาน

คู่จันกรรมการเรียกขานเป็นคู่จันกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากเป็นลำดับที่ 2 ในการวิจัยนี้ คิดเป็นร้อยละ 23.87 ของจำนวนคู่จันกรรมที่พบส่วนที่สองของ คู่จันกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (5) T: Anyone else wants to present your personalized stamps?
S1: ME! ME!
→T: //PIN! Come on!
S2: OH! NO. NO. NO. NOT YET!
T: It's ok. It's not (.) you can show yours to anybody.
S2: There's no color on it.

จากตัวอย่าง (5) เป็นสถานการณ์ที่ผู้สอนต้องการตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เมื่อถามว่ามีใครอาสาจะออกมานำเสนอก็มีผู้เรียนอาสา (S1) ในขณะเดียวกันผู้สอนก็ได้ทำการเรียกชื่อผู้เรียนให้ออกมานำเสนองานหน้าชั้นเรียน แต่ผู้เรียนกลับสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่เป็นการปฏิเสธตอบกลับเนื่องจากงานที่ทำยังไม่เสร็จสมบูรณ์

3. คู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่ง

คู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่งเป็นคู่วัจนกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากเป็นลำดับที่ 3 ในการวิจัยนี้ คิดเป็นร้อยละ 20.00 ของจำนวนคู่วัจนกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (6) →T: Take your seat.
 S: There is someone in my seat. You can look my name.
 T: Then, Chester. Where's your seat?
 S: Ok ok ok ok I I I go sit.

จากตัวอย่าง (6) เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนเข้าห้องเรียนสาย ผู้สอนจึงบอกให้ผู้เรียนเข้านั่งประจำที่ เนื่องจากการเรียนการสอนได้เริ่มแล้ว แต่ผู้เรียนสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรม โดยการตอบผู้สอนว่ามีคนอื่นมานั่งอยู่ที่โต๊ะตนเอง ซึ่งในสถานการณ์จริงนั้นยังมีที่นั่งว่างอยู่ เมื่อผู้สอนสอบถามถึงที่นั่งของผู้เรียน ผู้เรียนคนดังกล่าวจึงยอมกลับไปยังที่นั่งของตนเอง หลังจากนั้นจึงถูกผู้สอนตำหนิ

สรุปผลการวิจัย

1. ประเภทของคู่วัจนกรรมที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคู่วัจนกรรม 12 ประเภท ได้แก่ คู่วัจนกรรมการถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง การให้ข้อมูล การเรียกขาน การทักทาย การชมเชย การกล่าวลา การขอบคุณ การตำหนิ การขออนุญาต การขอโทษและการต่อรอง โดยพบคู่วัจนกรรมการถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง และการให้ข้อมูล-การตอบรับ มากที่สุดตามลำดับ

2. ส่วนประกอบของคู่วัจนกรรมที่พบในการวิจัยครั้งนี้ พบส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในคู่วัจนกรรม 8 ประเภท ได้แก่ คู่วัจนกรรมการถาม-ตอบ การขอร้อง/ คำสั่ง การให้ข้อมูล การเรียกขาน การทักทาย การชมเชย การตำหนิ และการต่อรองและพบมากที่สุดในการวัจนกรรมการถาม-ตอบ การเรียกขานและการขอร้อง/ คำสั่ง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ประเภทของคำถามที่พบบ่อยที่สุดได้แก่ คำถามที่ผู้เรียนแสดงการถาม-ตอบ รองลงมาคือ คำถามที่ผู้เรียนขอเรื่อง/ คำสั่งและคำถามที่ผู้เรียนให้ข้อมูล-การตอบรับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนทั้งหมดทั้ง 3 ประเภท คือผู้เรียนที่เป็นลักษณะเฉพาะของการสนทนาในห้องเรียน โดยเฉพาะในบริบทของห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งในประเด็นที่พบคำถามที่ผู้เรียนถามมากที่สุดในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ Naruemon et al. (2019) ที่กล่าวไว้ว่า การตั้งคำถามของผู้สอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ตามทฤษฎีนั้น ลักษณะของคำถามที่ผู้เรียนถามต้องมีส่วนประกอบทั้งสองส่วนครบถ้วน จึงส่งผลให้ผลการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนคำถามที่ผู้เรียนถามในบางประเภทน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการถ่ายเสียงการสนทนาแล้วพบว่า ผู้สอนมีความพยายามในการสร้างคำถามจำนวนมาก แต่ไม่ได้รับการตอบรับจากผู้เรียน เมื่อมีส่วนประกอบไม่ครบ กล่าวคือ ขาดส่วนที่สองของคำถามไป จึงไม่นับว่าเป็นคำถามในการวิจัยครั้งนี้ตามแนวคิดของ Psathas (1995) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานของคำถามนั้น ต้องประกอบไปด้วยการเปลี่ยนผลัดกันอย่างน้อย 2 ครั้งและต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบของคำถามอย่างน้อย 1 คู่ หรือ 2 ส่วน โดยผู้พูดคนหนึ่งเป็นผู้สร้างส่วนแรกของคำถามในขณะที่ผู้พูดอีกคนหนึ่งจะเป็นผู้สร้างส่วนที่สองของคำถามซึ่งส่วนที่สองของคำถามในการสื่อสารนั้น ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทันที นอกจากนี้ Hosoda (2014) ได้ศึกษารูปแบบการสนทนาถาม-ตอบ ในห้องเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาในประเทศญี่ปุ่น พบว่าผู้เรียนมักจะไม่ตอบคำถามของผู้สอนหรือตอบซ้ำ Hosoda ได้อธิบายไว้ว่าสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้สอนให้ความรู้ทางภาษา (linguistic knowledge) ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ Hosoda ได้สรุปสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียนไม่เข้าใจคำถามภาษาอังกฤษ 2) ผู้เรียนจำคำศัพท์ที่จะนำมาสร้างเป็นประโยคเพื่อตอบคำถามไม่ได้ และ 3) ผู้เรียนไม่เข้าใจกฎไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามนั้น เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้พบว่า ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษที่อยู่ในระดับดี สามารถสื่อสารโต้ตอบกับผู้สอนได้อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ ผู้เรียนหลายคนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ จึงนับว่าผู้เรียนไม่ได้ขาดสมรรถนะภาษา (linguistic knowledge) ซึ่งในกรณีของการวิจัยนี้จากพฤติกรรมของผู้เรียนที่มักจะไม่สร้างส่วนที่สองของคำถามที่ผู้เรียนถามกลับนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Kubota (2001) ที่ได้ระบุว่านักเรียนชาวเอเชียเน้น “มีลักษณะสงวนท่าที ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบ ไม่สื่อสารกับผู้สอนโดยตรง และรอคำสั่งจากผู้สอนมากกว่าจะริเริ่มการสนทนาด้วยตนเอง” และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของวิชนีย์ ศรีอานิชกรกุล

(2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยมีกลวิธีเฉพาะในการสื่อสาร กล่าวคือ คนไทยนิยมการพูดอ้อมค้อม มีความเกรงใจ จากค่านิยมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้รูปแบบภาษาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ มีทักษะในการสื่อสารอยู่ในระดับดี แต่มีการสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมตอบกลับในปริมาณน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Modehiran (2005) ที่ได้พบว่า กลุ่มผู้เรียนชาวไทยที่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษสูง มักมีการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ได้มาก เนื่องจากกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษต่ำยังมีความสามารถในการใช้ภาษาที่ไม่มากพอที่จะมีการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้ ส่งผลให้รูปแบบของคู่วัจนกรรมที่พบว่า ไม่มีการสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมตอบกลับ ในการวิจัยนี้ ได้รับอิทธิพลจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมในการสื่อสารของคนไทย จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมในการสื่อสารของคนไทยที่นิยมพูดอ้อมค้อม เกรงใจ หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมที่ต้องเคารพ ให้เกียรติผู้อาวุโส ส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ในการวิจัยครั้งนี้ที่พบจำนวนคู่วัจนกรรมน้อย เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้สร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมตอบกลับผู้สอน

เมื่อพิจารณาส่วนประกอบของคู่วัจนกรรมพบว่าคู่วัจนกรรมการถามตอบ เป็นคู่วัจนกรรมที่พบส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.55 รองลงมาคือคู่วัจนกรรมการเรียกขาน คิดเป็นร้อยละ 23.87 และคู่วัจนกรรมการขอร้อง/ คำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 20.00 ซึ่งในประเด็นของประเภทของคู่วัจนกรรมที่มีการพบ ส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น พบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Kuchi (2012) ที่ได้ศึกษาประเภทของส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (dispreferred second pair part) ที่ใช้ในห้องเรียน พบว่า มีส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในคู่วัจนกรรมแสดงคำสั่ง คู่วัจนกรรมแสดงการประเมิน คู่วัจนกรรมการถาม คู่วัจนกรรมการขอร้อง คู่วัจนกรรมการเสนอ และคู่วัจนกรรมการร้องเรียน ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนมีการสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยส่วนใหญ่พบว่า ไม่ได้มีผลในแง่ลบต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ในทางตรงกันข้าม การสร้างส่วนที่สองของคู่วัจนกรรมของผู้เรียนในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ นั้น พบว่าเป็นการแสดงการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่าเป็นการแทรกมุกตลกที่ช่วยเสริมบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมากยิ่งขึ้น เช่น คู่วัจนกรรมการทักทาย เมื่อผู้สอนกล่าว Good morning. แทนที่ผู้เรียนจะตอบว่า Good morning. กลับตอบว่า Good afternoon. แทนโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างบรรยากาศให้สนุกสนานมากขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาประเภทและส่วนประกอบของกลุ่มงานเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของผู้เรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการสื่อสารของผู้เรียน ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้เพื่อที่จะพัฒนาทักษะในการสื่อสารของผู้เรียนให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษาให้มากกว่าการที่จะมุ่งพัฒนาทักษะทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญกับคะแนนการทดสอบมาตรฐานต่าง ๆ เพียงมิติเดียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดคือ เป็นการเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์และบันทึกเสียงการสนทนา โดยไม่ได้มีการบันทึกวีดิทัศน์ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอวัจนภาษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการวิเคราะห์บทสนทนา ดังนั้น ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาวิจัยจึงควรมีรูปแบบการเก็บข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ได้มิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมแนวคิดในทางวาทปฏิบัติศาสตร์มากขึ้น

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในเชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มงานที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้น ผู้สอนจึงสามารถใช้ผลจากงานวิจัยฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนหรือวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้
2. ในเชิงวิชาการ งานวิจัยฉบับนี้ถือเป็นงานวิจัยที่ช่วยขยายความชัดเจนของทฤษฎีการวิเคราะห์บทสนทนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของห้องเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำหรับนักวิจัยในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรบุษ โขกสุวรรณิช. (2551). *วาทปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร:

โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทิมา อังคพนิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2539). *การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- วิศนี เกรื่อวนิชกรกุล. (2546). *การศึกษารูปแบบภาษานิยมในบทสนทนาไทย*. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). *NIETS NEWS*, 57: 8. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559
จาก <http://www.niets.or.th/th/catalog/view/470>,
- สุมิตร สุวรรณ, นท. (2548). *การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2562,
จาก http://rlc.nrct.go.th.ewt_dl.php?nid=900
- Dearden, J. (2014). *English as a medium of instruction - a growing global phenomenon: phase 1*.
United Kingdom: British Council.
- Goffman, E. (1981). *Forms of talk*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Graddol, D. (2006). *English next*. United Kingdom: British Council.
- Intachakra, S. (2004). Contrastive pragmatics and language teaching: apologies and thanks in
English and Thai. *Regional Language Centre Journal*, 35(1): 37-62.
- Kubota, R. (2001). Discursive construction of the images of U.S. classrooms. *TESOL Quarterly*
35(1): 9-38.
- Kachru, B. B. (1985). Standards, codification and sociolinguistic realism: the English language in the
outer circle. *English in the world: teaching and learning the language and literatures*, 11-30.
- Kunci, K. (2012). *A sociolinguistic analysis of adjacency pairs in the classroom scenes of freedom
writers the movie*. (Online). Retrieved March 7, 2015, from [http://journal.student.uny.ac.id/
jurnal/artikel/1116/40/202](http://journal.student.uny.ac.id/jurnal/artikel/1116/40/202)
- Levinson, S.C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Modehiran, P. (2005). *Correction making among Thais and Americans: a study of cross-
cultural and interlanguage pragmatics*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Naruemon, D., Pothisuwan, P., & Bhoomanee, C. (2019). Question in English language classroom.
Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities, 9(1): 17-32.
- Psathas, G. (1995). *Conversation Analysis: The Study of Talk in Interaction*. California: Sage Publications.
- Sack, H. (1995). *Lectures on conversation*. Boston: Blackwell.
- Sacks, H., Schegloff, E.A. & Jefferson, G. (1974). *A simplest systematic for the organization
turn-taking for conversation*. New York: Academic Press.
- Schegloff, E.A. (2007). *Sequence organization in interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thomas, J. (1983). Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistic*, 4(2): 91-112.
